

شناخت نامه آثار علامه سید مرتضی عسکری

رمضان قوامی دربندی
عضو حلقه‌ی علمی تاریخ

چکیده

علامه‌ی فقید، محقق و مجاهد بزرگ اسلام، حضرت آیه الله سید مرتضی عسکری، در طی چندین سال مطالعه، تحقیق و بررسی حقایق تاریخی صدر اسلام و حدیث، تألیفات علمی ارزنده‌ای را در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی، به محققان و پژوهشگران و روشنفکران حقایق اسلام و مجامع علمی جهان، عرضه داشته و در این راه سختی‌های فراوانی را متحمل شده است. کتب تحقیقی و دفاعی ایشان از مکتب اهل بیت (علیهم السلام) در جهان شناخته شده است و به زبانهای متعددی ترجمه شده و تأثیرات عمیقی در مجامع علمی جهان و مسلمانان به وجود آورده است. این مقاله به بررسی آثار تاریخی، حدیثی، کلامی و کتب حوزوی علامه می‌باشد. هدف این مقاله، شناسایی و معرفی آثار ایشان به مجامع علمی و محققان علوم اسلامی است تا با بهره‌گیری از این تألیفات، اسلام را آن‌چنان که بوده، بشناسند و در راه اسلام و وحدت اسلامی گام بردارند.

کلید واژه‌ها: علامه عسکری، کتاب‌شناسی، مقاله‌شناسی.

مقدمه

بررسی حیات علمی علماء و بزرگان همواره مشعلی فروزان برای هدایت نسلهای بشری بوده است. تلاشهای بیوفقه آنان بر کسی پوشیده نیست؛ چرا که هم ایشان به پیروی از اولیاء و ائمه ی معصومین (علیهم السلام) پاسداری از دین و مکتب و شریعت را در حساسترین مقاطع تاریخ با وجود سختیها و مشکلات، عهده‌دار شدند. انسان‌های بزرگی که در این راه از هیچ عاملی نهراسیدند، و تنها رضای الهی و خشنودی اهل بیت (علیهم السلام) را مقصد خود قرار داده‌اند.

علامه سید مرتضی عسکری، نامی بس آشنا در تاریخ اسلام و تشیع است. او شخصیتی است که با نگارش آثاری در بیش از نیم قرن در طرح مباحث و جهت‌گیری تکاملی‌اش، ویژگی منحصر به فردی یافته است. پژوهش‌ها و تجربه‌های شخصی‌اش در این مدت طولانی بر صافی و خلوص آثارش افزوده است. بر اساس همین تحقیقات و بررسی‌های طولانی است که برنامه‌های اساسی خود را در جامعه‌ی اسلامی تبیین و اجرا می‌نماید.

علامه افزون بر موقعیت علمی که دارد، از ویژگی خاصی که در دیگر نویسندگان و محققان به ندرت می‌توان یافت، برخوردار بود و آن، انتخاب موضوعات بدیع، جدید و علمی، و نفوذ و تأثیری است که در

خواننده ایجاد می‌نماید و او را به شگفتی و تحسین وادار می‌کند. علامه در این راه، هدفی روشن و آشکار دارد. او می‌خواهد اسلام را آن‌گونه که خالص و ناب بوده، به امت اسلامی عرضه کند و در این راستا در کنار مبارزات سیاسی و فعالیت‌های اجتماعی، به اشاعه و نشر فرهنگ مکتوب اسلام همت گماشته و تحقیقات خود را به صورت کتاب و جزوه عرضه نموده‌اند.

ایشان در طول سال‌های عمر با برکت خویش، با زحمت و تلاش بی‌وقفه، تألیفات و آثار گران‌بهایی را به جامعه‌ی مسلمانان و فرهنگ اسلامی تقدیم نموده‌اند. محصول یک عمر تلاش خستگی‌ناپذیر استاد در قالب ده‌ها اثر تألیفی و تحقیقی در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی، روشنگر راه حق جویان می‌باشد. امروزه اکثر آثار علامه در کشورهای عربی، به خصوص در کشور مصر، مورد استقبال فراوان قرار گرفته و بارها تجدید چاپ شده است.

بر اساس این، هدف اصلی این مقاله، شناخت و معرفی آثار علامه آیه الله سید مرتضی عسکری (که در بررسی آثار تاریخی، حدیثی، کلامی، قرآنی، و آثاری که در حوزه‌های علمیه تنظیم و تدوین نموده است) می‌باشد. به امید آنکه برای خوانندگان مفید باشد و از زحمات بی‌شائبه و مخلصانه‌ی ایشان در زمینه‌ی اسلام و تشیع، بهره‌ی کامل ببرند.

روش این مقاله به گونه‌ای است که بعد از نام کتاب، تعداد چاپ‌های آن و سپس نام ترجمه شده‌ی آن و چاپ‌های متنوع کتاب، سپس انگیزه‌ی علامه از نوشتن کتاب‌ها و نیز به موضوعاتی که در آثار می‌باشد، می‌پردازد. در ادامه، مقالات و کتاب‌هایی که علامه بر آنها مقدمه نوشته‌اند و تألیفات مهمی که دست نویس و یا انتشار نیافته‌اند، مورد بررسی قرار می‌دهد.

انگیزه علامه از تألیف

پیش از ورود به بحث، ناگزیریم اشاره‌ای به انگیزه‌ی علامه از تألیف و چرایی ورود ایشان به عرصه‌ی پژوهش و نویسندگی در مباحث تاریخی و حدیثی بنماییم.

خود ایشان می‌گوید: بعد از گذراندن دروس حوزوی و خواندن عروۃ الوثقی، متوجه شدم عمده‌ی دلیل‌های ما در بحث‌های فقهی قولی است، دستوری است که پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» و ائمه «علیهم السلام» داده‌اند. این در حالی است که ما از سیره‌ی پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» و ائمه «علیهم السلام» چندان استفاده نکرده‌ایم؛ بنابراین، تصمیم گرفتم مستدرکی بر وسائل الشیعه بنویسم و سیره‌ی پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» و ائمه «علیهم السلام» را هم استدراک کنم. قبل از شروع به کار دیدم که ما در سیره‌ی پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» اختلافی با برادران مان (پیروان مکتب خلفا) نداریم؛ پس چه خوب است که از احادیث آنها استفاده کنم، برای همین اسم کتابم را «لواء الحمد» گذاشتم. دلیل انتخاب این نام این بود که با برادران سنی سامرا که بیشتر از ما بودند، رفت و آمد داشتیم که تحت تأثیر این روابط بود که اسم کتابم را لواء الحمد گذاشتم.

هنگامی که روایات آنها را بررسی می‌کردم، دیدم روایاتی از ام المؤمنین عایشه، ابوهریره و دیگران هست که قابل قبول نیست. من با مشاهده‌ی این گونه روایات جعلی که با مسلمات و مبانی‌مان در تضاد است، احساس کردم نمی‌توان به آنها اعتماد کرد؛ لذا بنا گذاشتم احادیثی را که در آنها شک دارم، دستهبندی و نقد و بررسی کنم. من هم با جمع‌آوری تعدادی از روایات جعلی آنها را «قفس الاتهام» نامیدم. این روایات شامل احادیث ام المؤمنین عایشه، ابن عباس، عبدالله بن عباس و ابوهریره بود. در این میان پرونده‌ای بود که نمی‌دانستم چه کسی احادیث آن را جعل کرده است. شبی نزدیکی‌های فجر که مطالعه می‌کردم، دیدم که در این احادیث لفظ «سیف» مکرر می‌آید. به علم رجال برادران پیرو مکتب خلفا مراجعه کردم، دیدم که درباره‌ی این شخص می‌گویند: «متهم بالوضع و الزندقه». با دیدن این جمله از شدت خوشحالی چند بار گفتم: «وجدته وجدته». پس از این بنام بر این شد که این‌ها را هم جمع کنم و اسمش را گذاشتم «احادیث سیف».

احادیث ام المؤمنین عایشه، ابوهریره و ابن عباس کم بود، ولی همه‌ی این احادیث را جمع کردم که بزرگ‌ترین قصه‌اش، قصه‌ی عبدالله بن سبأ بود. بعدها که به کاظمین رفتم، این مجموعه را به شیخ راضی آل یاسین صاحب کتاب «صلح امام الحسن (علیه السلام)» که با هم دوست بودیم، نشان دادم. ایشان در مجلسی که عصرها علمای عرب دور هم جمع می‌شدند، نشسته بود. وقتی این را دید، ایستاد و گفت: «اعرفت ماذا سمعت؟ رفعت عاراً من جبین الشیعة من يعرف سیف سمی عبدالله بن سبأ». مرحوم جد ما آقا میرزا محمد به من گفت: آقا مرتضی! اگر بتوانی این را اثبات کنی، کار خیلی بزرگی کرده‌ای. پس از جمع‌آوری این احادیث پول نداشتم که تحقیقاتم را چاپ بکنم، تا اینکه بالاخره پول گیرم آمد و فرستادم در نجف چاپ کردند، اما آن قدر غلط از آن درآمد که دلم می‌خواست پولی داشته باشم، این را بیندازم توی نهر فرات تا کسی آن را نبیند.

در این میان شک کردم که مبادا سیف بن عمر علاوه بر احادیث و اسانیدی که جعل کرده، عبدالله بن سبأ را هم مثل بسیاری از صحابه‌ی ساختگی جعل کرده باشد! حالت عجیبی به من دست داد؛ لذا گفتم کتاب را چاپ نکنید و به دنبال آن ماه رجب و شعبان را صرف این کار کردم. شبها نماز مغرب و عشا را می‌خواندم و شام می‌خوردم، یک ساعت و نیم یا دو ساعت می‌خوانیدم. سپس تا نزدیک سحر مشغول مطالعه بودم. آخر ماه شعبان، چهل یا پنجاه تا از صحابه‌ی ساختگی را پیدا کردم و دادم در چاپ اول «عبدالله بن سبأ» وارد کردند. وقتی چاپ شد خیلی صدا کرد. دوباره پانصد تایش را جمع کردم و فرستادم به مجله‌ی الازهر که اثر عجیبی کرد. در چاپ دوم «عبدالله بن سبأ» و «مائة و خمسون صحابی المختلق» را جداگانه چاپ کردم. «احادیث ام المؤمنین عایشه» را هم جداگانه چاپ نمودم. احادیث ابوهریره را هنوز چاپ نکرده بودم که مرحوم شرف الدین آن را نوشت. پسر ایشان که در کاظمین با هم دوست بودیم، کتاب پدرش را به من داد و من در مدرسه‌ای که در کاظمین تأسیس کرده بودم، همه‌ی آن کتاب را خواندم. آنگاه

کتاب را بستم و اسم شرف الدین را در پشت کتاب بوسیدم و گفتم: «کفی الله المؤمنین بشرف الدین». ابو - هریره را دیگر نوشتم، ولی عبدالله بن سباء را نوشتم و دیگر افتادم توی این راه و تاکنون تألیفات دیگری هم از من به چاپ رسیده است. □

آنچه در این مقاله به آن پرداخته می‌شود، فهرست برخی از کتابهای محقق فرزانه، دانشمند جهان اسلام، مرحوم علامه‌ی فقید آیه الله سید مرتضی عسکری «رحمة الله علیه» است. در این باره سعی شده حتی الامکان به اکثر کتبی که در دسترس بوده رجوع کنیم و کتاب‌ها را عیناً مشاهده نماییم، تا با جمع آوری و بررسی و معرفی آثار، آنها را در اختیار محققان عزیز قرار دهیم تا با بهره‌گیری از آثار علامه در زمینه‌ی اسلام و وحدت مسلمانان و شیعیان جهان اسلام، به شخصیت عظیم و والای آن مرحوم پی ببرند. نتیجه این امر، آگاهی ایشان از زحمتهایی است که علامه در راه اسلام و مسلمانان متحمل شده است، تا بتواند آن اسلام واقعی و به دور از تحریف و جعلیات را به مسلمانان جهان بشناساند.

آثار تاریخی و حدیثی

۱. عبدالله بن سباء و اساطیر الأخری (۲جلدی)

چاپ‌های عربی:

۱- در سال ۱۳۷۵ ق. مطابق با ۱۳۳۵ ش. در نجف اشرف. ترجمه‌ی این کتاب به زبان اردو در

هندوستان و پاکستان مکرر به چاپ رسیده است.

۲- در سال ۱۳۸۱ ق. مطابق با ۱۳۴۰ ش. این چاپ با اضافات بیشتری در مصر انجام شد.

۳- در سال ۱۳۸۸ ق. مطابق با ۱۳۴۷ ش. در بیروت به چاپ رسید. این نسخه به زبان ترکی و در سال

۱۹۷۴م. در انگلستان به انگلیسی ترجمه و به چاپ رسیده است.

۴- در سال ۱۹۵۶م. در نجف اشرف در مطبعة العلمیة، با عنوان «عبدالله بن سباء بحث و تحقیق فیما

کتبه المورخون و المستشرقون عن ابن سباء و قصص اسلامیه» به چاپ رسیده است.

عنوان ترجمه‌ی فارسی: «عبدالله بن سباء و دیگر افسانه‌های تاریخی»، ترجمه‌ی احمد فهری زنجانی،

محمد صادق نجمی و هاشم هریسی.

چاپ فارسی:

انتشارات مجمع علمی اسلامی، چاپ چهارم، تهران، سال ۱۳۷۰، چاپ اتحاد، با تیراژ ۳۰۰۰ نسخه در

۳جلد. در این چاپ اطلاعات تاریخی مهمی به اصل کتاب توسط مؤلف محترم اضافه شده است.

چاپ انگلیسی:

عنوان ترجمه‌ی انگلیسی:

Abdullah ibn saba and other myths

ترجمه‌ی این کتاب توسط م.ج. مقدس صورت گرفته است. کتاب «عبد الله بن سباء» از اولین تألیفات علامه است که از سری کتاب‌های ارزیابی حدیث و تاریخ می‌باشد. مؤلف در مقدمه‌ی این کتاب، انگیزه‌ی خود را از نوشتن آن چنین بیان می‌کند: «در سال ۱۳۶۹ق. بود که یک سری موضوعاتی را مورد بحث قرار داده بودم. در راه تحقیق آن موضوع‌ها به مدارک تاریخ اسلام مراجعه نمودم. در خلال مراجعاتم در صحت پاره‌ای از روایات که در مشهورترین و معتبرترین کتب تاریخی قدیم بود، به دلایلی شک و تردید نمودم و روایات جمع‌آوری شده را با روایات دیگر تطبیق نمودم تا پرده از رخسار این حقیقت ناشناخته بردارم، و آن روایات جمع‌آوری شده را «احادیث سیف نامیدم». پاره‌ای از این موضوعات را که من از نشر آن هراسناک بودم، در نوشته‌ی دو نفر از دانشمندان عالیقدر که بحث و بررسی‌های تاریخی دارند، خواندم؛ لذا به نشر این بحث‌ها که بر محور تاریخی دور می‌زد و حوادث اسلام را از هنگام وفات رسول خدا «صلی الله علیه و آله وسلم» تا سال ۳۶ق. شامل می‌شد، و تاریخی که برای این چند سال نوشته شده بود و از نظر عامه‌ی مردم یک امر مسلم و واقعی جلوه‌گر شده بود، اقدام نمودم.

موضوعات کتاب

جعلیات و روایات دروغین سیف بن عمر و افسانه‌ی عبدالله بن سباء و چگونگی پیدایش آن، جنگ‌ها و فتوحات اسلامی دروغین سیف، افراد خیالی و قهرمانان ساختگی سیف، و این‌که سیف بن عمر، چرا و چگونه اساس و شالوده‌ی تاریخ صحیح اسلام را برهم ریخته و یک تاریخ دروغین و افسانه‌ای برای مسلمانان ساخته، از موضوعات این کتاب است. چون مهم‌ترین ساخته‌های سیف و شاهکار وی در دروغ - پردازی، افسانه‌ی عبدالله بن سباء می‌باشد، به همین جهت، این کتاب را که بخش‌هایی از جعلیات او را بررسی می‌کند، «عبدالله بن سباء» نام گذاری شده است.

در این کتاب روش استاد، مطالعه‌ی کتاب‌های زیادی از تاریخ اسلام، استناد به قدیمیترین مصادر تاریخی، آوردن روایات سیف و سپس روایاتی که به وسیله‌ی دیگران ذکر شده است، می‌باشد. آنگاه این دو دسته روایات با هم تطبیق و مقایسه شده است. هدف علامه در این کتاب، باز کردن راه تحقیق به روی کسانی است که می‌خواهند درباره‌ی تاریخ اسلام بحث و بررسی کنند و به واقعیات تاریخ دست یابند. نیز از بین بردن تاریکی‌ها و موانعی که در اثر جعل احادیث و دروغ‌سازی در سر راه تحقیق و رسیدن به حقایق تاریخ اسلام به وجود آمده است، از دیگر اهداف این کتاب است.

لازم به ذکر است که ایشان، با دلایل کافی اثبات می‌کند که عبدالله بن سباء فقط موجودی خیالی و پنداری بوده است و حکایت‌هایی که تاریخ‌نویسان می‌گویند و او را سازنده‌ی مذهب تشیع قلمداد می‌کنند، مشتی دروغ بیش نیست این بحث‌ها بسیاری از پایه‌های اساسی تاریخ را که استادان تاریخ با توجه به آنها مبانی خود را بنا نهاده و خلل‌ناپذیرش می‌پنداشتند، ویران می‌سازد و نادرستی بسیاری از داستانهای تاریخی اسلام و ضعیف بودن بسیاری از مدارک و منابع مورد اعتماد را نشان می‌دهد.

۲. خمسون و مائة صحابی مختلق (۴جلدی)

چاپ‌های عربی:

۱- چاپ اول در ۲۵ ذی القعدة سال ۱۳۸۷ق. در بیروت.

۲- چاپ دوم توسط منشورات کلیه اصول دین - بغداد در سال ۱۳۸۹ (در واقع نخستین جلد این کتاب تکمیل و تصحیح شده‌ی آن در این سال به چاپ رسیده است).

۳- جلد دوم این کتاب در بیروت به چاپ رسیده است.

عنوان ترجمه‌ی فارسی: «یکصد و پنجاه صحابی ساختگی» (۴جلدی)، ترجمه‌ی عطا محمد سردارنیا. چاپ‌های فارسی:

۱- انتشارات مجمع علمی اسلامی، قم دانشکده‌ی اصول دین در سال ۱۳۷۸ ش.

۲- دفتر نشر کوکب، سال ۱۳۶۱ش. چاپ اتحاد، سال ۱۳۶۷ش.

۳- جلد چهارم این کتاب، در سال ۱۳۶۴ش. به چاپ رسیده است.

این کتاب از دیگر کتاب‌های علامه در زمینه‌ی حدیث و تاریخ است، که مؤلف به قصد شناسایی مؤمنان از منافقان صحابه زندگانی کسانی را بررسی کرده است که با فرصت‌طلبی و دوست‌نمایی گرد پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» را گرفته بودند و جزء اصحاب به شمار می‌آمدند، و گاه و بیگاه به عناوین مختلف در مقام تحریک دیگران برآمده و با ایجاد فتنه و آشوب، نظام مجتمع اسلام را برهم می‌زدند و در راه پیشرفت اسلام سنگ می‌انداختند. مؤلف در این کتاب زندگی داخلی این افراد و رفتارشان را با یکدیگر و با مردم تازه مسلمان و ملل غیر مسلمان و فتوحات و روایت‌هایشان از پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» را مورد بحث و بررسی قرار داده است، به طوری که در این بررسی‌ها به مطالب شگفت‌انگیزی دست یافته و آشکار کرده است که در برخی از روایت‌های سیره و تاریخ و حدیث آنقدر نعل وارونه زده‌اند که حساب ندارد؛ چرا که وجود این احادیث دروغین باعث گردیده که اسلام بد آموخته شود.

در این میان در ترجمه‌ی فارسی این کتاب در جلد‌های ۱ تا ۳ تعداد ۵۳ تن از صحابی ساختگی و در

جلد چهارم این کتاب تعداد شخصیت چهل تن از آنها را مورد بررسی قرار می‌دهد.

مرحوم علامه سکوت خود را در برابر این همه احادیث دروغ و تحریفات، گناه بزرگ می‌شمارد و به

همین سبب دست به چنین بحث‌هایی در رابطه با احادیث و تاریخ و سنت زده است تا بتواند حدیث و

تاریخ صحیح اسلام را بهتر بشناساند.

نویسنده‌ی کتاب بحثی را در این کتاب مطرح می‌کند که در واقع ادامه‌ی مباحثی است که در کتاب

دیگر تحت عنوان «عبدالله بن سباء» داشته است. وی سخن از مورخی بنام سیف بن عمر به میان می‌آورد که

زمان حکومت‌های امویان و عباسیان را درک کرده و در همان آغاز نوشتن کتاب در جهان اسلام، کتابی را در

تاریخ فتوحات اسلامی که شامل فتوحات و لشکرکشی‌های صدر اسلام می‌باشد، تألیف کرده است. مؤلف با

دقت و روش علمی پیرامون آن به بحث و تحقیق پرداخته و با دلایل قاطع و محکم، دروغی بودن صحابی ساختگی سیف را بررسی و اثبات نموده است.

۳. رواه مختلقون (دست نویس)

در واقع جلد چهارم کتاب «خمسون و مائه صحابی مختلق» که به بررسی راویان دروغینی که در حوادث مجعول تاریخ، نام آنها در تواریخ معتبر ثبت کرده‌اند، می‌پردازد.

۴. احادیث ام المؤمنین عایشه (۲جلدی)

چاپ‌های عربی:

۱- دارالزهراء، بیروت، سال ۱۴۱۳ق.

۲- انتشارات توحید، چاپ پنجم، سال ۱۴۱۴ق/ ۱۹۹۴م. مطابق با ۱۳۷۲ش. چاپ صدر، ۳۰۰۰ نسخه.

۳- جلد دوم: مجمع علمی اسلامی، چاپ اول، سال ۱۴۱۸ق. مطابق با ۱۳۷۶ش. چاپ النهضه با تیراژ

۵۰۰۰ نسخه. البته این کتاب به زبان انگلیسی هم ترجمه شده است.

۴- در بخش دوم کتاب شیخ المضیره ابوهیره تألیف محمود ابوریه، دارالمعارف - مصر، چاپ سوم،

سال ۱۹۶۹م. کتاب «احادیث ام المؤمنین عایشه» (دراسات فی الحدیث و التاریخ) به چاپ رسیده است.

عنوان ترجمه‌ی فارسی جلد اول: نقش عایشه در تاریخ اسلام (۴جلدی)

چاپ‌های فارسی:

۱- جلد اول (شامل دوران پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» تا عثمان)، ترجمه‌ی عطا محمد سردارنیا،

تهران، سال ۱۳۴۶ش.

۲- جلد دوم (دوران عثمان و امام علی (علیه السلام))، ترجمه‌ی محمد صادق نجمی و هاشم هریسی،

سال ۱۳۹۳ق.

۳- جلد سوم (دوران معاویه)، ترجمه‌ی محمد علی جاودان، سال ۱۳۵۴ و ۱۳۶۰ش.

۴- ترجمه‌ی جلد دوم عربی این کتاب با عنوان: «نقش عایشه در احادیث اسلام»، ترجمه‌ی

محمدجواد کرمی، از سوی دانشکده‌ی اصول دین، در سال ۱۳۷۸ش. با تیراژ ۵۰۰۰ نسخه در ۴۸۸ صفحه،

به چاپ رسیده است.

این کتاب از دیگر سلسله بحث‌های تاریخی و حدیثی است. مؤلف انگیزه‌ی خود را از تألیف آن در

مقدمه چنین بیان می‌کند: «گروهی از دانشمندان گذشته‌ی ما به قصد دفع ایراد بر پیغمبر «صلی الله علیه و آله

وسلم» و احادیث آن حضرت، کتاب‌هایی تحت عنوان: «تأویل مختلف الحدیث»، از ابن قتیبه؛ «بیان مشکل

الحدیث» از ابن فورک و «بیان المشکلات الآثار» از طحاوی و غیره نگاشتند، اما باعث شد که گروهی از

مستشرقین با استفاده از این احادیث پیغمبر «صلی الله علیه و آله وسلم» و دینش را به باد مسخره بگیرند؛ بر

این اساس، هنگامی که مشغول بحث و تحقیق پیرامون حوادث تاریخی صدر اسلام از خلال احادیث وارده

بودم، این امر را دریافتم، مخصوصاً احادیثی که از عایشه ام المؤمنین نقل کرده‌اند؛ لذا یقین حاصل شد که تاریخ اسلام از ابتدای بعثت تا بیعت یزید بن معاویه درست درک نخواهد شد، مگر اینکه احادیث ام المؤمنین عایشه که خود یکی از مصادر مهم تاریخ صدر اسلام است، قبلاً و بی‌طرفانه و تنها برای درک حقیقت مورد مطالعه و ارزیابی قرار گیرد. چون من در صدد بحث و تنظیم تاریخ دوره‌ی اول اسلام بودم، ناگزیر گردیدم که همین قسمت، یعنی ارزیابی حدیث را بر سایر مباحث خود مقدم شمرده و مورد بحث و بررسی قرار دهم و عایشه را آن‌چنان که از خلال احادیث و تاریخ دریافته‌ام، معرفی کنم، خواه این معرفی در حقیقت خردگرای و انتقاد باشد یا ستایش و تمجید باشد».

در این کتاب ایشان، ابتدا راویان را دسته بندی نموده است! مثلاً احادیث منسوب به عایشه، انس، ابوهریره، عبدالله بن عمر و ... را هر کدام را جداگانه جمع‌آوری کرده و سپس هر یک از آنها را با احادیث راویان دیگری که از رسول خدا «صلی الله علیه و آله وسلم» حدیث بسیار روایت کرده‌اند _ با توجه به تاریخ زندگانی و طرز تفکر و عقیده‌ی هر یک از آنان _ جداگانه مورد بحث و تحقیق قرار داده تا حقیقت امر بر او مکشوف و آشکار گردد.

البته در ترجمه‌ی جلد اول این کتاب با تشخیص مؤلف محترم، اضافاتی از قبیل تقریظ استاد حنفی حامد داود برای علامه، حکمت تعدد زوجات رسول خدا «صلی الله علیه و آله وسلم»، تفصیل اشخاص و معاریفی که به طور اختصار در حاشیه‌ی کتاب نوشته شده بود، افزودن سوره‌ی تحریم پس از داستان ماریه و ... آمده است.

چیزی که در این کتاب بیشتر از صورت ظاهری اش محققان را به خود جلب می‌کند و تمجید و تحسین آنان را بر می‌انگیزد، این است که استاد توانسته است در آن، یک قانون کلی را عملاً در بحث عملی خود رعایت کند و احادیث ام المؤمنین را با حزم و احتیاطی کامل، تجزیه و تحلیل نماید و حقیقت را با تمام مظاهرش آشکار سازد.

موضوعات کتاب

در جلد اول کتاب، بازگویی وقایع دوران پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» تا پایان خلافت عثمان، عایشه در خانه‌ی پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم»، نگاهی گذرا به زندگانی عایشه، راز تعدد همسران رسول خدا «صلی الله علیه و آله وسلم»، و فوت عمر و کشته شدن عثمان، ذکر شده است.

جلد دوم، بیعت مردم با امام علی «علیه السلام» و تخلف آنان، پیمان شکنی طلحه و زبیر و حرکت سپاه عایشه به سوی عراق، واقعه‌ی جنگ جمل، سرگذشت طلحه، زبیر، عایشه و بازگرداندن عایشه به مدینه، و نتایج شوم جنگ جمل و افسانه‌ی عبدالله بن سبأ را مورد بحث و بررسی قرار داده است. مؤلف در جلد سوم، دوران معاویه و راه اندازی حدیث‌پردازی و جعل احادیث، بیعت عایشه با معاویه و زمامداران آن عصر و سرانجام زندگانی عایشه را که در همین زمان پایان می‌یابد، به دقت بررسی میکند.

جلد چهارم، روایات عایشه و دیگر صحابه درباره‌ی زندگانی پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» و روایاتی که به دروغ به عایشه نسبت داده شده و در پایان نیز کوشش‌های عایشه در مبارزه با بعضی تحریف‌ها از سنت و نسبت‌های ناروا به رسول خدا «صلی الله علیه و آله وسلم» را در بر دارد.

۵. نگاهی به سرگذشت حدیث

چاپ فارسی:

انتشارات روزبه، چاپ مشعل آزادی، اسفند سال ۱۳۵۳ ش. ۲۰۰۰ نسخه، ۴۰ صفحه.

این کتاب مجموع دو نوشتار (مقدمه) ارزنده و فشرده‌ای است که دانشمند ژرف اندیش دنیای تشیع سید مرتضی عسکری، جداگانه در مقدمه‌ی دو کتاب گرانقدر نگاشته‌اند. نوشتار نخستین به زبان عربی زینت فزای کتاب نامی «اصل الشیعه و اصولها» نوشته‌ی اندیشمند شیعی معاصر، استاد محمد حسین کاشف الغطاء می‌باشد و نوشتار دیگر به زبان فارسی در ابتدای کتاب محققانه‌ی «سیری در صحیحین» تألیف محمد صادق نجمی تحریر یافته است. هر دو نوشتار با وجود فشرده بودن به گونه‌ای ویراسته شده به صورت یک کتاب مستقل درآمده است.

موضوعات کتاب

چرا شرایع الهی تجدید میگردند، منشأ اختلاف ملل اسلامی و اینکه جامعه‌ی اسلامی پس از رحلت پیامبر اکرم «صلی الله علیه و آله وسلم» با قرآن و اهل بیت او چه کردند از موضوعات کتاب است که به دقت مورد بررسی قرار گرفته است و در برابر احادیث پیامبر «صلی الله علیه و آله وسلم» چه نقشی را ایفا نمودند،

۶. سیره المعصومین الاربعه عشر و ام المؤمنین خدیجه «سلام الله علیها»

چاپ عربی:

دانشکده‌ی اصول دین، قم، المطبعة امیر، چاپ اول، سال ۱۴۲۲ق. مطابق با ۱۳۸۰ش. التجلید، بیروت - قم، ۳۰۰۰ نسخه، در ۴۲ صفحه.

موضوعات کتاب

موضوع این کتاب به چهارده معصوم «علیهم السلام» و حضرت خدیجه «سلام الله علیها» اختصاص دارد که بعد از معرفی هر یک از معصومان، به قسمتی از زندگانی و صفات آنها اشاره شده است. همچنین بخشی از زندگانی بانوی اسلام، حضرت خدیجه «سلام الله علیها» به صورت خیلی کوتاه و خلاصه بیان شده است.

۷. حدیث الکساء فی کتب مدرسه الخلفاء و مدرسه اهل بیت «علیهم السلام»

چاپ‌های عربی:

۱- بخش اول: تهران، مجمع علمی اسلامی، چاپ سوم، چاپ اتحاد، سال ۱۴۱۴ق. مطابق با ۱۳۷۳ش. ۲۹ صفحه.

۲- بخش دوم: «حدیث الکساء فی کتب مدرسه الخلفاء و مدرسه اهل بیت (علیهم السلام) و یلیه روایات الصلاة علی النبی، تهران، مؤسسه البعثة، ۱۴۲۱ق مطابق با ۱۳۷۹ش. عنوان و چاپ فارسی: حدیث کساء در کتب معتبر اهل سنت، ترجمه‌ی علی اسلامی، مجمع علمی اسلامی با همکاری کتابخانه‌ی بزرگ اسلامی، چاپ حیدری، ۳۰۰۰ نسخه، ۴۰ صفحه. مؤلف روایاتی را که درباره‌ی آیه‌ی تطهیر نازل شده، جمع‌آوری و تدوین نموده است. وی این روایات را از صحاح، مسانید و تفاسیر اهل تسنن استخراج کرده است. علت نامگذاری این روایات به «حدیث کساء» این بوده است که رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» هنگام نزول آیه‌ی تطهیر، خود و خاندان خویش را با پارچه‌ای پشمین که «کساء» می‌نامیدند، پوشانده بود، و بدین شکل خاندان خویش را که در آیه از آنان یاد شده بود، از دیگران مشخص فرمودند؛ از این رو، خاندان رسول الله «صلی الله علیه و آله و سلم» را «اصحاب کساء» یا «خمسه اصحاب کساء» نامیده‌اند؛ چون ایشان هنگام نزول آیه‌ی کریمه‌ی تطهیر، در زیر کساء قرار داشتند و پنج نفر هم بودند؛ لذا این کتاب که درباره‌ی یکی از نقاط عطف تاریخ اسلام است، براساس معتبرترین مدارک موجود تنظیم شده است.

موضوعات کتاب

توجه پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» به فرود آمدن رحمت، چگونگی نشستن خاندان رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» در زیر کساء، محل اجتماع اهل بیت «علیهم السلام»، چگونگی وضعیت اهل بیت در هنگام نزول آیه‌ی تطهیر، افراد موجود در خانه در هنگام نزول آیه و اینکه پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» پس از نزول آیه‌ی تطهیر چه کردند و موارد دیگری که در حدیث آمده است، در این کتاب بررسی شده است.

۸. الاسطورة السبئیة کما تخیلها واختلقها سیف بن عمر (۲جلدی)

چاپ عربی:

مرکز چاپ و نشر مجمع علمی اهل بیت (علیهم السلام)، چاپ اول، سال ۱۴۲۷ق. ۳۰۰۰ نسخه. این کتاب از آخرین کتاب‌های علامه در بررسی و پالایش احادیث و سنت رسول خداست. در واقع، این کتاب جلد سوم کتاب «عبدالله بن سباء» است که در آن، استاد با دسته‌بندی روایات سیف و مطالب دیگر آنها را با احادیث دیگری که از رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» ذکر شده است، مقایسه می‌کند تا حقیقت آشکار شود.

موضوعات کتاب

مباحث تاریخ صدر اسلام نظیر روایات دروغی سیف بن عمر، حوادثی که موجب فتنه و آشوب شد و در طی آن قتل خلیفه سوم عثمان بن عفان اتفاق افتاد و نیز بیعت با امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) و قضیه جنگ جمل، و آنچه در این جریان از قبیل خروج عایشه برای جنگ با علی (علیه السلام) و شکست سپاه عایشه و ماجراهای بعد از جنگ که در روایات سیف بن عمر آمده، از موضوعات این کتاب است که صحت و سقم آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

۹. سقیفه (بررسی نحوه شکل‌گیری حکومت پس از رحلت پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم»)

چاپ‌های فارسی:

۱- به کوشش مهدی دشتی، نشر کنگره، سال ۱۳۷۹ ش، ۱۵۹ صفحه.

۲- انتشارات دانشکده‌ی اصول دین، چاپ اول سال ۱۳۸۲ ش. چاپخانه‌ی الغدیر، ۱۰۰۰ نسخه، ۲۵۷ صفحه.

این کتاب در اصل مجموعه‌ی سخنرانی‌های علامه است که در مجالس عزاداری محرم و صفر سال ۱۴۱۹ ق. ایراد شده است که پس از پیاده شدن از نوار توسط دکتر مهدی دشتی، بعد از ویرایش و انجام تصحیحات مورد نظر مؤلف، همزمان با سالروز ولادت دخت نبی اکرم «صلی الله علیه و آله و سلم»، صدیقه‌ی طاهره حضرت فاطمه (سلام الله علیها) به چاپ رسید و تقدیم علاقه‌مندان اهل بیت (علیهم السلام) شد.

موضوعات کتاب

مسئله‌ی سقیفه و چگونگی برپایی آن، و مباحث دیگری از قبیل بیعت ابوبکر، سقیفه به روایت بخاری و طبری، وصیت ابوبکر و خلافت عمر، دوران خلافت عثمان، قیام مردم علیه عثمان و نقش امام علی (علیه السلام) و خطبه‌ی شقشقیه از موضوعات کتاب است. مؤلف با ایراد سخنانی در این زمینه، مردم را نسبت به معارف اسلام و جایگاه ائمه (علیهم السلام) آگاه می‌سازد.

آثار تاریخی و کلامی

۱۰. معالم المدرستین (۳جلدی)

چاپ‌های عربی:

۱- انتشارات مؤسسه‌ی بعثت، چاپ دوم، تهران، سال ۱۴۰۶ ق.

۲- مجمع علمی اسلامی، چاپ پنجم، سال ۱۴۱۳ ق. مطابق ۱۹۹۳ م. انتشارات کلینی ۵۰۰۰ نسخه.

۳- تصحیح شده‌ی این کتاب، بیروت، نشر توحید، سال ۱۴۱۶ ق.

این کتاب به زبان انگلیسی هم ترجمه شده است.

عنوان‌های ترجمه‌ی فارسی:

۱- پژوهش و بررسی تحلیلی مبانی اندیشه‌های اسلامی در دیدگاه دو مکتب، ترجمه‌ی دکتر جلیل تجلیل، ویراستار علمی محمدحسین صفاخواه، تهران، انتشارات رایزن، چاپ اول، زمستان سال ۱۳۷۵ ش. ۲۰۰۰ نسخه در ۴۰۸ صفحه (۲جلدی).

۲- ویژگیها و دیدگاههای دو مکتب در اسلام ترجمه‌ی عطا محمد سردارنیا، تهران، بنیاد بعثت، مرکز چاپ و نشر، سال ۱۳۷۳، (۲جلدی).
نیز در سال ۱۳۷۹ ش. توسط محمدجواد کرمی، دانشکده‌ی اصول دین، قم با تیراژ ۵۰۰۰ نسخه به چاپ رسانده است.

این کتاب که یک کتاب تاریخی و اعتقادی است، در واقع، تکمیل شده‌ی کتاب دو جلدی مقدمه‌ی «مرآة العقول فی شرح اخبار آل رسول» است که ویژگی‌های هر دو مکتب را بررسی می‌کند. علامه هدف از نوشتن این کتاب را توجه مسلمانان به بیداری و متحد بودن برای تجدید حیات اسلامی در برابر دشمنان اسلام ذکر می‌کند. علت نامگذاری این کتاب به «معالم المدرستین» این است که این کتاب بیانگر بررسی، تحقیق و مقایسه در مصادر شریعت اسلامی از دیدگاه دو مذهب شیعه و سنی می‌باشد. مرحوم علامه نام این دو مذهب را به پیروان مکتب اهل بیت (علیهم السلام) و مکتب خلفا تغییر داده است.
انگیزه‌ی علامه از نوشتن این کتاب این بوده که وی هنگامی که به ایران آمده، کتابی منتشر شده بود که در آن نوشته بودند: در زمان پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» خمس نبوده است. علامه جواب این کتاب را شروع کرد. که نتیجه‌ی این تلاش، کتاب «معالم المدرستین» شد و در ایران، چاپ رسید. در واقع، این کتاب، مهم‌ترین کتاب او می‌باشد و افراد زیادی را شیعه نموده است.[□]
موضوعات کتاب

این کتاب در برگزیده‌ی بحث‌های مدارک و مصادر شریعت اسلامی در دو مکتب امامت و خلافت است. نیز درباره‌ی صحبت و صحابه و امامت و جریان غدیر خم و بررسی پنج اصطلاح قرآن، سنت، بدعت، فقه و اجتهاد و مصحف و موارد استعمال آنها در نزد مسلمانان، سنت پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» و قیام امام حسین (علیه السلام) بر ضد انحراف از سنت رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» و کوشش‌های ائمه (علیهم السلام) در نشر سنت پیغمبر خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» از موضوعات این کتاب است. جلد چهارم این کتاب که فعلاً دست نویس است، مسئله‌ی انتشار افکار دو مکتب و تهمت‌هایی را که از قرن دوم تا قرن دوازدهم به شیعه و پیروان مکتب اهل بیت (علیهم السلام) زده شده، مطرح می‌نماید.

۱۱. عقاید الاسلام من القرآن الکریم (۲ جلدی)

چاپ‌های عربی:

□- فصلنامه اطلاع رسانی پژوهشی، پژوهش و حوزه، شماره ۹ سال سوم، بهار ۱۳۸۱، ص ۵۵.

۱- مجمع علمی اسلامی، شرکة التوحید، چاپ اول، رجب ۱۴۱۵ق. مطابق ۱۹۹۵م. المطبعة الصدر.

۲- چاپ دوم رمضان سال ۱۴۱۵ق.

۳- و چاپ سوم ذی القعدة سال ۱۴۱۵ق.

عنوان ترجمه‌ی فارسی: عقاید اسلام در قرآن، ترجمه‌ی محمدجواد کرمی، انتشارات مجمع علمی

اسلامی، چاپ اول، ۵۰۰۰ نسخه، (۲ جلد).

یکه از طرح‌هاة مفصل و عالمانه‌ی علامه عسکرة که با هدف وحدت و تقریب بین فرقه‌هاة مسلمین تنظیم شده، برگرفتن عقائد اسلام از قرآن کریم است. ایشان در مقدمه‌ی این کتاب قرآنی و کلامی، انگیزه خود را از نوشتن آن در موارد زیر بیان میکند:

الف) از آنجا که دیدم مکاتب گوناگون بشری با قرآن کریم مخالفت دارند و قانونگذاران نظام

اجتماعی، قوانین جامعه را براساس چنین دیدگاهی، در ستیز با احکام قرآنی بنا می‌نهند و این بنیان بی‌ریشه نسل به نسل مورد اعتماد و استناد و دست مایه‌ی آیندگان می‌گردد.

ب) نیز پس از آنکه در جلد دوم این کتاب برخی از روایات مکتب خلفا را مردود دانستیم و روایاتی

که به پیامبر خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» نسبت داده‌اند و گفته‌اند که پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» جابه‌جایی نام‌های قرآن را اجازه فرموده‌اند، به این نتیجه رسیدیم که دو نام از نام‌های خدا را یعنی «الله» و «رب» مورد بررسی قرار دهیم تا نادرستی این روایات نسبت به رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» آشکار گردد، که به تدوین مباحث این کتاب همت گماشتیم.

ج) پس از آنکه کتاب‌های درسی حوزه را در مجمع علمی اسلامی تنظیم نمودیم، کتابی متناسب با نیاز

امروز جامعه در بررسی عقاید اسلامی نیافتیم. به یاری خدا به تدوین این کتاب روی آوردیم.

د) پس از تشکیل و استواری نظام جمهوری اسلامی، چون دیدم همه‌ی چشمها متوجه اسلام و

شناخت آن شده و از سرزمین‌های دور و نزدیک، در پی درک و فهم اسلام و دریافت آن هستند و قبل از آن نیز هجرت گروه‌های مسلمان به کشورهای غربی و قطع رابطه‌ی آنان با منابع اسلامی کشورشان را که دیده بودم، بر خود واجب دانستم، دوره‌هایی از کتب آموزشی اسلامی را در رده‌های مختلف فکری تهیه و ارائه نمایم.

این کتاب با ویژگی‌های خاصی که دارد، می‌توان گفت که یکی از بهترین و شایسته‌ترین کتب درسی

دوره‌ی علوم اسلامی می‌باشد؛ زیرا علامه عسکری در این کتاب با ملایمت به دانشمندان اعتراض کرده و

می‌گوید: این پیچیدگی و گره‌کور و چند دستگی در عقاید اسلام، ناشی از آن است که علما در تفسیر قرآن

به فلسفه‌ی فیلسوفان و عرفان صوفیان و کلام متکلمان و روایات اسرائیلی و دیگر روایات بررسی نشده‌ی

منسوب به رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» اعتماد نموده‌اند و آیات قرآن را با آنها تأویل و توجیه

کرده‌اند و با این کار از عقاید اسلام طلسم و معما و چیستان‌هایی ساخته‌اند که تنها دانایان به روش علمی در

فنون بلاغت و منطق و کلام و فلسفه آنها را می‌فهمند که همین کار به تفرقه‌ی مسلمین به گروه‌های معتزله و اشاعره و مرجئه و ... انجامیده است.

در واقع خواننده با درک همه جانبه‌ی عقاید اسلام در این کتاب، خود را در مقابل تلاش جدیدی برای فهم قرآن و روش تازه‌ای از تفسیر آن می‌بیند. این همه مرهون شیوه و اسلوب ویژه‌ای است که مرحوم علامه عسکری در برخورد با آیات قرآنی به کار گرفته و روی اصطلاحات لغوی تکیه خاصی داشته است؛ زیرا این کتاب عقاید ناب و خالص اسلام را از زلال گوارا و مصفای قرآن کریم عرضه می‌دارد. موضوعاتی از قبیل الوهیت، انواع مخلوقات خدا در قرآن، مباحث ربوبیت، مباحث دین و اسلام و مبلغان الهی و معلمان مردم و صفات آنها و برخی از صفات و اسمای رب العالمین، بداء، جبر و تفویض، قضاء و قدر و ... در این کتاب ذکر شده است.

۱۲. علی مائده الكتاب و السنة

چاپ عربی:

قم، انتشارات کلیه اصول دین، سال‌های ۱۴۱۶ق. و ۱۴۱۸ق. مطابق با ۱۳۷۴ش. و ۱۳۷۷ش.

این کتاب در ۱۷ جلد با موضوعات متفاوت به چاپ رسیده است.

۱- من سنن النبی «صلی الله علیه و آله و سلم» البكاء علی المیت.

۲- الاحتفال بذكر الانبياء و عبادالله الصالحين.

۳- من سنن النبی «صلی الله علیه و آله و سلم» الصلاة علی محمد و آل محمد.

۴- الصحابی و عدالته.

۵- آیه التظهير فی مصادر الفريقين.

۶- من حدیث النبی «صلی الله علیه و آله و سلم» يكون لهذه الامه اثنا عشر قیماً.

۷- المصحف فی الروایات و الآثار.

۸- البداء.

۹- الزواج الموقت فی الاسلام.

۱۰- دراسة حول الجبر و التفویض و القضاء و القدر.

۱۱- عصمة الانبياء و الرسل.

۱۲- البناء علی القبور الانبياء و الاولياء و اتخاذها مساجد و اماكن للعبادة.

۱۳- التوسل بالنبی «صلی الله علیه و آله و سلم» و التبرک بآثاره.

۱۴- صفاة الله جل جلاله.

۱۵- شیعة اهل البيت «صلی الله علیه و آله و سلم»

۱۶- من تاریخ الحدیث.

۱۷- علی (علیه السلام) فی القرآن.

عنوان ترجمه‌ی فارسی بر گستره‌ی کتاب و سنت، ترجمه‌ی محمدجواد کرمی و مجمع علمی اسلامی، دانشکده‌ی اصول دین، چاپ فتاحی و شفق، که در سال‌های ۱۳۷۶ - ۱۳۷۸ - ۱۳۷۹ و سال ۱۳۸۳ به چاپ رسیده است.

این مجموعه، جزوات و کتابچه‌های هفده جلدی کوچکی است که در هر یک، یک موضوع اعتقادی را بر اساس کتاب و سنت مورد بررسی قرار داده است و به زبان ترکی نیز ترجمه شده است.

علامه در مقدمه‌ی مشترک این جزوات آورده است: شایسته آن است که امروز و هر روز به کتاب و سنت بازگردیم و وحدت کلمه‌ی خود را بر محور کتاب و سنت بازباییم. به این دلیل در این سلسله بحث‌ها به کتاب و سنت مراجعه کرده و ابزار روشنگر راهمان در مسائل مورد اختلاف را از کتاب و سنت می‌گیریم تا به اذن خدای متعال وسیله‌ی وحدت کلمه و یکپارچگی دوباره‌ی ما گردد.

۱- گریه بر میت ۲- بزرگداشت یاد انبیاء و بندگان صالح خدا ۳- فرستادن صلوات برای پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» ۴- اصحاب و عدالت آنها ۵- آیه‌ی تطهیر در دو مکتب ۶- امامان این امت دوازده نفرند ۷- مصحف در روایات و اخبار ۸- بداء یا محو و یا اثبات الهی ۹- ازدواج موقت در اسلام ۱۰- جبر و تفویض و اختیار و قضا و قدر ۱۱- عصمت انبیا و رسولان ۱۲- حکم بازسازی قبور انبیا و اولیا و عبادت در آنها ۱۳- توسل به پیامبر خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» ۱۴- صفات خداوند ۱۵- شیعیان اهل بیت پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» ۱۶- تاریخ حدیث پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» ۱۷- علی (علیه السلام) در قرآن از جمله موضوعاتی است که دانشمند بزرگ جهان اسلام، علامه‌ی فقید سید مرتضی عسکری، در این کتاب آنها را بر اساس کتاب و سنت بررسی کرده و پاسخگوی شبهات مطرح در زمینه‌ی اعتقادات اسلامی می‌باشد.

۱۳. نقش ائمه در احیای دین (۱۷ جلدی)

چاپ‌های فارسی:

۱- جلد اول تا چهارم این کتاب را مرکز چاپ و نشر بنیاد بعثت در سال ۱۳۷۰ ش. با شمارگان ۵۰۰۰ نسخه به چاپ رسانده است.

۲- مجلدات دیگر توسط مجمع علمی اسلامی در سال ۱۳۷۰ ش. با شمارگان ۷۰۰۰ نسخه به چاپ رسیده است.

ترجمه‌ی عربی

جلد اول تا چهارم این کتاب با نام « دور الائمة باحیاء الدین » با ترجمه‌ی تحسین البدری در سال

۱۴۲۲ ق مطابق با ۱۳۸۰ ش. در کلیه‌ی اصول الدین با شمارگان ۳۰۰۰ نسخه به چاپ رسیده است.

ترجمه‌ی انگلیسی کتاب با عنوان «the role ahlul bait» با ترجمه‌ی م. علوی و نیز با عنوان «The Role of Holy Imams in Revival Religion» با ترجمه‌ی مایکل احمد به چاپ رسیده است. این کتاب، سلسله بحث‌های اعتقادی، کلامی است که از نخستین سخنرانی‌های علامه، بهترین نوشتارهای فارسی ایشان و راهی جدید در تبیین مسئله‌ی امامت می‌باشد. مباحث این کتاب در طول قریب به دو سال، در مجلس درس عده‌ای از علمای تهران در روزهای شنبه و همچنین در مجلس عام در شب‌های شنبه در مجلس المهدی ایراد شده و تدوین شده است. در واقع، موضوع این درس‌ها یک مبحث جدیدی از مسائل اساسی و از بنیان‌های اعتقادی و عملی اسلام است که تاکنون بدین شکل، مورد بررسی و تحقیق قرار نگرفته است. این مباحث، خود نوعی اسلام‌شناسی در زمان ماست. این مجموعه‌ی پس از پیاده شدن از نوار، بازنویسی شده و مصادر و مدارک آن استخراج گردیده، و پس از بازبینی معظم‌له و پاکنویس، به چاپ سپرده شده است.

هدف مؤلف از نوشتن این کتاب، روشن ساختن ابعاد فراوانی از اسلام و تشیع و نیز از بین بردن پرده‌ی جهل و تعصب کورکورانه می‌باشد.

موضوعات کتاب

اصطلاحات اسلامی (به عربی با عنوان «مصطلحات اسلامی» در سال ۱۳۴۱ق. در کتابی به نام «قیام الائمة باحیای السنه» چاپ شده است. عوامل تحریف، مختصری درباره‌ی جامعه‌ی عرب قبل از اسلام، سیره‌ی رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم»، سنت پس از پیامبر اکرم «صلی الله علیه و آله و سلم»، فرقه‌های اسلامی، امامت در نزد هر دو مکتب، اوصیای پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم»، عقیده‌ی توحید در نزد دو مکتب، تعریف بعضی از اصطلاحات مربوط به عقاید اسلامی و قیام امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) برای زنده کردن سنت پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم»، بررسی علل و آثار قیام امام حسین (علیه السلام) □ از موضوعات کتاب می‌باشد.

۱۴. ادیان آسمانی و مسئله‌ی تحریف

چاپ فارسی:

ترجمه‌ی سید حسن افتخارزاده سبزواری، مجمع علمی اسلامی، انتشارات روزبه، چاپ بهار، سال ۱۳۶۳ش. با ۵۰۰۰ نسخه، ۶۲ صفحه.

رساله‌ی حاضر ترجمه‌ی بخشی از کتاب «یکصد و پنجاه صحابی دروغین» می‌باشد، که با اجازه‌ی مؤلف اندیشمند و مجاهد بزرگوار و مورخ شیعه، حضرت آیه الله علامه سید مرتضی عسکری از عربی به فارسی برگردانده شده است. این رساله، نشان دهنده‌ی پیش بینی آینده‌ی اسلام از دیدگاه رسول خدا «صلی

□- در واقع این بحث جلد ۱۶ کتاب «نقش ائمه در احیای دین» است که در کتاب مستقلی به نام «شهید احیای دین» بررسی علل و آثار قیام حضرت سیدالشهداء (علیه السلام) به کوشش مهدی دشتی تدوین شده است.

الله علیه و آله و سلم» و شناخت وضع نسبی اسلام نسبت به امت‌های دیگر است که از چه جهاتی مسلمانان به دیگر امت‌ها شبیه و از چه جهاتی ممتازند. با شناخت این وضع، اگر محققى بخواهد به بررسی و شناخت اسلام راستین روی آورد، پی می‌برد که باید به کجا برود و چه کتابی را بخواند، منابع صحیح و مدارک اسلامی را در کجا جستجو کند.

نویسنده‌ی عالیقدر این رساله، با تحقیقات کم نظیرش که این نوع بررسی‌ها ویژه‌ی ایشان است، از مدارک قطعی و مورد قبول اهل سنت استفاده فرموده تا دیگر راهی برای انکار نباشد. وی در این کتاب اثبات می‌کند که چگونه قرآن مجید به اراده‌ی پروردگار از دستبرد و تحریف محفوظ مانده و در عوض احادیث پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» دستخوش دگرگونی و تغییر شده است. به‌طوری کلی، این کتاب بیانگر مقایسه‌ای است بین تحریفی که در ادیان گذشته صورت گرفته و تحریفی که در اسلام رخ داده است. در واقع، خواننده با مطالعه‌ی این جزوه در می‌یابد که چگونه رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» برخلاف سایر رهبران مادی از مشاهده‌ی اطرافیان و داشتن صحابه و یاران، مغرور نگشته است و این طور نبوده که به صرف مسلمان بودن، بر تعداد آمار مسلمانان افزودن، دل خوش دارد و برای صحابی بودن آنان ارزشی قائل شود، بلکه رسماً خطوط انحرافات آینده‌ی آنها را ترسیم می‌کند و مسلمانان را از ارتکاب آن جرائم برحذر داشته و از شرکت و همکاری با آن تبه‌کاران بیم می‌دهد.

۱۵. در راه وحدت

چاپ فارسی:

ترجمه‌ی عظامحمد سردارنیا، واحد تحقیقات اسلامی بنیاد بعثت، تهران، زمستان ۱۳۶۱ش، ۵۰۰۰

نسخه، ۲۸۲ صفحه.

این کتاب ترجمه‌ی بخشی از اثر بسیار ارزنده و مفیدی است که دانشمند و محقق محترم استاد علامه عسکری (رحمة الله علیه) در دو جلد تحت عنوان «مقدمه‌ی مرآة العقول» به رشته‌ی تحریر درآورده است. این کتاب با همه‌ی پیوندی که با اصل عربی خود دارد، از نظر محتوا بر آن بسی افزون‌تر است. مؤلف ریشه‌های اصلی و اساسی بین دو مکتب را بررسی می‌کند و هر یک از موارد آن را با دقت و حوصله‌ی علمی و با توجه به دلایل و براهین آنها را رد می‌کند و اثبات نظریه‌ی یکدیگر را مطرح می‌سازد. وی همچنین به موارد اختلاف، نظیر شناخت صحابه، بحث امامت و شناخت امام، داستان غدیر خم و حدیث منزلت نیز اشاره می‌کند.

۱۶. امامت و مهدویت در مکتب خلفاء

چاپ فارسی:

ویراستار محمدحسن استادی مقدم، تهران، مرکز چاپ و نشر بنیاد بعثت، چاپ اول، سال ۱۳۸۴ش.

۲۰۰۰۰ نسخه، ۱۲۸ صفحه.

این جزوه که به صورت کتابی مستقل به چاپ رسیده، در جواب کسانی است که مدعی بوده‌اند، چرا موضوع ولایت علی (علیه السلام) و ائمه‌ی اطهار (علیهم السلام) در قرآن مطرح نیست؟ این بحث برای تنویر مکتب خلفا و مکتب اهل بیت (علیهم السلام) بسیار مفید است. این اثر که در مرکز بین المللی غدیر به مناسبت عید غدیر سال ۱۳۸۴ ش. به لحاظ حساسیت موضوع و اینکه جامعه‌ی اسلامی با مطالب بنیادین خود به زبان ساده آشنا باشد، به چاپ رسیده است.

موضوعات کتاب

این کتاب در پنج فصل موضوعاتی را نظیر: تعیین وصی پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» و امامت علی (علیه السلام) در مکتب خلفا، جانشینان دوازده‌گانه‌ی پیامبر خاتم «صلی الله علیه و آله و سلم» و معرفی آنها در مکتب خلفا، حفظ و تبلیغ شریعت توسط اوصیای رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» و اعتقاد به مهدویت در مکتب خلفا بررسی می‌نماید.

۱۷. صلاة ابي بکر

چاپ عربی:

قم، دانشکده‌ی اصول دین، سال ۱۴۱۸ ق. مطابق با ۱۳۷۷ ش.

عنوان ترجمه‌ی فارسی: آخرین نماز پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم»، ترجمه‌ی محمد باقر ادیبی

لاریجانی.

چاپ‌های فارسی:

۱- چاپ اول انتشارات ابرون، چاپخانه‌ی زلال، سال ۱۳۸۰ ش. ۳۱۰۰ نسخه، ۸۰ صفحه.

۲- در سال ۱۳۸۱ و ۱۳۸۳ توسط انتشارات پیام یوسف، تجدید چاپ شده است.

مؤلف محترم در مقدمه‌ی این کتاب می‌نویسد: «چون بارها و بارها از بنده در مورد نماز ابوبکر در صبح روز وفات رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» پرسش شده است که آیا واقعاً این حادثه وجود داشته و این نقل، نقل صحیحی است؟ اگر بر فرض، این واقعه وجود داشته، کیفیت آن به چه شکل بوده؟ و در هر صورت، چه نتیجه‌ای از آن می‌توان گرفت؟ بنابراین این کتاب را به عنوان پاسخ به این سؤالات از مباحث مربوط به سقیفه و احادیث عایشه جدا ساختیم و به صورت مجزا در اختیار علاقه‌مندان به خاندان عصمت و طهارت قرار دادیم».

علامه با تحقیق و بررسی مسانید حدیث در کتب اهل سنت، به این نتیجه رسیده که محتوای روایاتی

که در مورد امامت ابوبکر در بیماری و وفات پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» است، سخت به تناقض گرفتار است و روایت را رد می‌نماید؛ به این دلیل که رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» ابوبکر و عمر و دیگر مهاجرین و انصار را برای جنگ با روم به فرماندهی اسامه بن زید، آزاد شده‌ی رسول خدا «صلی الله

علیه و آله و سلم»، فراخوانده و می‌فرماید: هرکس از دستورات اسامه سرپیچی کند، مورد لعن خدا قرار می‌گیرد، پس چگونه ممکن است در چنین حالتی تعیین ابوبکر برای امامت نماز درست باشد. لذا بر همین اساس، این کتاب به موضوعاتی نظیر بیماری پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» و امامت ابوبکر و نقد و بررسی احادیثی که به این قضیه پرداخته‌اند، و قضایای اسامه و دیگر موارد اشاره می‌کند.

۱۸. ولایت علی (علیه السلام) در قرآن کریم و سنت پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم»
چاپ فارسی:

۱- قم، دانشکده‌ی اصول دین، سال ۱۳۸۰ش.

۲- چاپ سوم، تهران، مرکز فرهنگی انتشارات منیر، سال ۱۳۸۲ش، چاپ زنبق، ۵۰۰۰ نسخه، ۱۵۱ صفحه.

این کتاب در پاسخ به نوشته و جزوه‌ی شیخ ابوسلمان عبدالمنعم بلوچ با عنوان «چرا ولایت علی در قرآن نیست» نوشته شده است. این شخص در ابتدا شیعه بوده، ولی مذهب شیعه را ترک کرده و مذهب اهل تسنن را انتخاب می‌کند و این کتاب را منتشر می‌نماید که علامه عسکری در این کتاب با شیوه‌ی منحصر به فرد خود و با استفاده از مدارک و منابع اهل تسنن، جواب این شخص را می‌دهد، و در ادامه نامه‌هایی را برخی از دانشمندان سنی که شیعه شده‌اند، آورده است. بررسی مباحث امامت و مهدویت نیز از دیگر مباحث کتاب است.

۱۹. کیف تعلم الدین، ویلیه احسن القصص (۲ جلدی)

چاپ عربی:

۱- المطبعة المعارف، بغداد، سال ۱۳۷۴ش.

۲- جلد دوم با عنوان «تعلیم الصلاة» در تهران، مجمع علمی اسلامی، سال ۱۴۱۶ق. ۱۳۷۴ش. ۹۱ صفحه به چاپ رسیده است.

این کتاب از سلسله دروس دینیه است و به مباحثی که کودکان در زمینه‌ی مسائل دینی و اخلاق اسلامی بایستی بیاموزند، می‌پردازد. علامه انگیزه‌ی خود را از نوشتن این کتاب چنین بیان می‌کند: «زمانی در بغداد بودم می‌دیدم که اولاد مسلمانان در مدارس غیر اسلامی مشغول به تحصیل هستند و در این مدارس از اسلام و دین اسلام چیزی به آنها گفته نمی‌شد؛ لذا ناگزیر شدم کتابی را برای شناساندن دین اسلام و احکام اسلام و مسائلی در زمینه‌ی نماز، برای فرزندان مسلمانان تدوین نمایم که حاصل این تلاش کتاب دو جلدی به نام «کیف تعلم الدین...» شد».

۲۰. افتراات و اکاذیب عثمان الخمیس فی کتاب «لله ثم للتاریخ»

چاپ عربی:

منشورات کلیه‌ی اصول دین، قم، سال ۱۴۲۴ق. مطابق با ۱۳۸۲ش. ۱۷۶ صفحه.

این کتاب که به موضوع قرآن و تحریف آن اشاره دارد، نقدی است بر کتاب «لله ثم للتاریخ» تألیف یک سلفی تکفیری. گفتنی است که این سلفی با نامی دروغین به نشر این کتاب دروغین پرداخته است.

۲۱. مع الدكتور الوردی فی کتابه «وعاظ السلاطین»

چاپ عربی:

انتشارات مکتبه الامام الکاظم (علیه السلام)، چاپ معارف، بغداد، سال ۱۹۵۵م.

این کتاب نقدی است علمی در ۹۶ صفحه بر کتاب «وعاظ السلاطین» نوشته‌ی دکتر علی حسین الوردی، روشنفکر لائیک، که علامه به اصرار برادران دینی اش به شبهه‌هایی که دکتر وردی در کتابش به آنها اشاره کرده، پاسخ کامل و دقیق می‌دهد.

موضوعات کتاب

اخلاق و جایگاه نبی «صلی الله علیه و آله و سلم» و اوصیایش، بحثی درباره‌ی حجاب و انحرافات جنسی، قسمتی نیز درباره‌ی مباحث فلسفی از موضوعات این کتاب است. علامه با بررسی دقیق و عمیق، جواب شبهات این نویسنده را می‌دهد.

۲۲. مع ابی الفتوح التلیدی فی کتابه «الانوار الباهرة»

این کتاب، نقدی است علمی بر کتاب ابی الفتوح تلیدی. در واقع، این شخص یک سلفی می‌باشد. وی در کتاب به موضوعاتی نظیر خاندان نبوت و فضایل و مناقب چهارده معصوم (علیهم السلام) می‌پردازد.

آثار قرآنی

۲۳. القرآن الکریم و روایات المدرستین (۳جلدی)

چاپ عربی:

۱- تهران، نشر توحید، سال ۱۴۱۵ق. مطابق با ۱۹۹۵م.

۲- چاپ دوم، مجمع علمی اسلامی، انتشارات منیر، ۱۴۱۶ق. ۱۳۷۴ش. مطابق با ۱۹۹۶م. چاپ شفیق، ۵۰۰۰ نسخه، ۳۳۵ صفحه.

انگیزه‌ی علامه در این کتاب این است: (زمانی که محدث نوری کتابی بنام فصل الخطاب فی التحریف رب الارباب مینویسد و بعد از انقلاب توسط احسان ظهیر با پول وهابیها فصلی از این کتاب را که حاوی احادیث شیعه در باب تحریف قرآن بود را چاپ میکند و اسمش را میگذارد «الشیعه والقرآن») علامه سعه مینماید تمام اعتقادات شیعه را درباره قرآن، شفاف و مستند و دسته بنده شده ارائه و اصطلاحات مربوط به قرآن و تاریخ را تدوین کند و سپس به بحثه‌ی مقدماته در زمینه جایگاه قرآن در مکتب اهل بیت (علیهم السلام) و مکتب خلفا بپردازد. و از جمله مصونیت قرآن از تحریف را بحث کند.

در جلد دوم تعداد زیاده از روایات اهل سنت که دال بر تحریف قرآن اند حته از صحاح آورده؛ و اشکال سنده و متنه تک تک آنها را بررسی و ارائه نموده است این کتاب که در واقع تاثیرگذارترین کتاب علامه

است، که ایشان در حدود ۷ سال یا بیشتر، شبهات پیرامون قرآن کریم را در کتابهای مختلف روایی و حدیثی بررسی و عدم تحریف قرآن را به اثبات رسانده و نکته‌ی قابل توجه اینکه علامه روایات را به گونه‌ای بررسی نموده است که به تقویت و وحدت مسلمین جهان اسلام بیانجامد.

ایشان در ادامه به بیان نظریه‌ی اختصاصه‌ی خویش در ارتباط با آهنگ و نظم معنائه و درونه‌ی خاص آیات پرداخته و معتقد است، آیات قرآنه‌ی دارا‌ی نظم و آهنگ خاصه هستند به گونه‌ای که جاة کلمات و حروف قرآن را نیز به سبب همین نظم نمه‌توان تغییر داد.

این کتاب تأثیرگذارترین کتاب علامه می‌باشد؛ زیرا مؤلف در این کتاب مهم و ارزنده در حدود پانزده سال یا بیشتر، شبهات مربوط به قرآن کریم را در کتاب‌های مختلف روایی و حدیثی بررسی کرده و با ادله اثبات نموده است که قرآن تحریف نشده است. این بررسی به گونه‌ای است که در تقویت و وحدت مسلمانان جهان اسلام بسیار مؤثر است. انگیزه‌ی ایشان از نوشتن این کتاب این بوده که قرآن را در مکتب اهل بیت (علیهم السلام) و در مکتب خلفا معرفی و بررسی کند و تفاوت‌های این دو مکتب را در مورد قرآن بیان نماید.

موضوعات کتاب:

در جلد اول کتاب بحث‌های مقدماتی نظیر نظام قبیلگی، وضع اقتصادی، و ادیان عرب در جزیره‌ی العرب و تاریخ قرآن و اخبار قرآن در عهد رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» در مکه و مدینه در رابطه با آیه، سوره، جزء و حزب و تلاوت و قرائت قرآن مطرح شده است.

در جلد دوم دلایل اشتراک قرآن بین مدرستین، روایات بسمله و تناقضش و روایات جمع قرآن و نزول قرآن و قراءات و قراء و غیره بررسی شده است.

در جلد سوم نیز روایات مدرسه‌ی اهل بیت (علیهم السلام) مورد بحث و بررسی قرار داده است.

✽ عقاید الاسلام من القرآن الکریم (۲ جلدی)

این کتاب پیش از این معرفی شد.

آثاری که علامه عسکری مقدمه بر آنها نوشته است.

۲۴. طب الصادق (علیه السلام) و طب الرضا (علیه السلام)

عنوان ترجمه‌ی فارسی «طب و درمان در اسلام» ترجمه‌ی کاظمی خلخالی، قم، انتشارات فؤاد، چاپ هفتم، سال ۱۳۷۴ ش. چاپخانه‌ی سلمان فارسی، ۵۰۰۰ نسخه، ۱۰۹ صفحه.

موضوعات کتاب:

در این کتاب که مطالب بسیار شیوا و رسا و از نوادر زمان خود است نصایح گران‌بهایی را در زمینه‌ی طب و علوم طبیعی و متون قدیمی تا قرن چهارده دربر دارد. علامه عسکری، مقدمه‌ای بر این کتاب نوشته

و در آن به جریان مناظرات امام رضا (علیه السلام) با علمای یهودی و نصرانی و عده‌ی دیگری از صاحبان علوم فلسفه‌ی نظری و کلامی اشاره دارد.

۲۵. آراء و اصداء حول عبدالله بن سباء و روایات سیف فی الصحف السعودیة (عربی)

انتشارات دانشکده‌ی اصول دین، سال ۱۳۷۲ ش. ۴۰۰۰ نسخه.

علامه بر این کتاب که نظریات و آرای زیادی که در مورد عبدالله بن سباء و روایات سیف بن عمر از کتاب‌های عربی جمع‌آوری شده، مقدمه‌ای نوشته و در آن، شخصیت عبدالله بن سباء و روایات سیف را ساختگی و جعلی دانسته و آنها را رد می‌نماید.

۲۶. علی و السنه او مناقب امیر المومنین (علیه السلام) تألیف سید هاشم بحرانی دانشمند بزرگ قرن

یازدهم

مکتبه النینوی الحدیثیه، سال ۱۳۷۱ ق.

۲۷. الاجازات العلمیة عند المسلمین، (عربی) تألیف عبدالله فیاض، استاد تاریخ اسلام در دانشکده‌ی

اصول دین و استاد دانشکده‌ی علوم تربیتی بغداد، مطبعه الرشاد، سال ۱۹۶۷ م.

۲۸. اصل الشیعه و اصولها، (عربی) تألیف علامه کاشف الغطاء

تهران، انتشارات دارالغدیر.

این کتاب به موضوعاتی مانند شیعه و اعتقادات شیعه می‌پردازد.

۲۹. سیری در صحیحین (فارسی) نوشته‌ی محمدصادق نجمی

سال انتشار ۱۳۵۱ ش.

۳۰. مقدمه مرآة العقول (عربی) تألیف علامه مجلسی

دارالکتب اسلامی، چاپ دوم سال ۱۳۶۳ ش. ۳۰۰۰ نسخه.

علامه در این مقدمه‌ی دو جلدی و طولانی، جدیدترین تحقیقات تاریخی و روایی را می‌آورد که شاید

بتوان آن را یکی از مفیدترین نوشته‌های استاد دانست.

۳۱. تقریظ بر کتاب «مفاهیم القرآن» (عربی) تألیف آیه الله جعفر سبحانی

بیروت، دارالاضواء، سال ۱۴۰۸ ق. مطابق با ۱۹۸۸ م.

۳۲. تعلیقاتی بر کتاب «الامام الشهدا الصدر» در اسه فی سیرته و منهجه.

مقالات

۳۳. بررسی تطبیقی حدیث شیعه و اهل سنت

فصلنامه‌ی علمی تخصصی علوم حدیث، سال چهارم، شماره‌ی اول، بهار ۱۳۷۸ ش. ۲۵ صفحه.

این مقاله، متن ویرایش شده‌ی گفتار علامه عسکری است که برای بهره‌گیری بیشتر خوانندگان، با اضافات عنوان‌های فرعی و پی‌نوشت‌ها توسط مرکز تحقیقات دارالحدیث به چاپ رسیده است.
موضوعات مقاله

پیوند وحی و حدیث، وحی قرآنی و وحی بیانی، سرگذشت حدیث پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» در مکتب خلفا و مکتب اهل بیت (علیهم السلام). علامه به این نظر رسیده که فرق بین حدیث در مکتب خلفا و مکتب اهل بیت (علیهم السلام) بسیار بوده است.

۳۴. جایگاه سنت از دیدگاه شیعه

فصلنامه‌ی علوم حدیث، شماره‌ی یک، پاییز ۱۳۷۸ ش. ۱۷ صفحه.
این مقاله در ۱۳۷۴/۸/۲۸ ش، به سمینار بین‌المللی در جایگاه سنت نبوی «اسلام» در استانبول ترکیه ارائه شده است؛ و توسط عباس جلالی از عربی به فارسی ترجمه گردیده است.
موضوعات مقاله:

اهمیت دادن و اهتمام ورزیدن به سنت پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم»، و دستور رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» به علی (علیه السلام) مبنی بر نگارش برای دیگر ائمه (علیهم السلام) و رجوع ائمه (علیهم السلام) به «الجامعه»^۱ و دیگر موضوعاتی که جایگاه سنت را از دیدگاه شیعه‌ی امامیه، روشن می‌کند.

۳۵. کوشش‌های امام علی (علیه السلام) برای ایجاد عدالت اجتماعی (مبارزه با نظام طبقاتی)

کیهان فرهنگی، آذر ماه ۱۳۸۰، شماره‌ی ۱۸۲، صفحه‌ی ۱۲-۱۴.
در این مقاله چنانچه از اسم آن مشخص است، امام علی (علیه السلام) نظام طبقاتی را در میان قریش شکست و امتیازات باطلی را که در بین قریش و عرب حاکم بوده، از بین برد و بالاخره عدالت اجتماعی را در بین آنها ایجاد نمود. مهاجرین و انصار و افرادی که آزاد شده‌ی دست مهاجرین بودند، را از سهم بیت المال مساوی تقسیم نمود و فرقی بین عرب و عجم نگذاشت.

۳۶. رهبری (خلافت یا امامت)

خبر نامه‌ی دین پژوهان، بهمن ۱۳۸۰، شماره‌ی ۵، صفحه‌ی ۱۸-۲۴.
در این مقاله امامت و رهبری در مکتب خلفا و مکتب امامت و واژه‌ی «خلیفه» در اصطلاح مسلمانان و در اصطلاح اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است.

۳۷. امام علی (علیه السلام) در قرآن

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه‌ی اسلامی، چاپ اول، تهران، سال ۱۳۸۰ ش. ۳۵ صفحه.

۱- صحیفه‌ای که دارای هفتاد ذراع از ذراع رسول خداست و علی «علیه السلام» آن را به دست خویش به نگارش درآورده است.

این مقاله در کتاب دانشنامه‌ی امام علی (علیه السلام)، جلد دهم، (سیره) زیر نظر علیاکبر رشاد به چاپ رسیده است.

در این مقاله، به آیات نازل شده درباره‌ی حضرت علی (علیه السلام) اشاره می‌شود که علامه به آن آیات دست یازیده است. وی این آیات را به دوازده دسته تقسیم نموده و در ذیل هر دسته از آیات، شأن نزول یا تفسیر آن را که به علی (علیه السلام) مربوط می‌شود، آورده است.

آیاتی درباره‌ی امام علی (علیه السلام)، اهل بیت (علیهم السلام)، امام علی و شیعیان، دشمنان امام علی (علیه السلام)، پیشگامی علی (علیه السلام) در اسلام، محبت و ولایت علی (علیه السلام)، همراهی علی (علیه السلام) با پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» و یاری او، ولایت، جهاد امام علی (علیه السلام)، علم علی (علیه السلام)، مقام امام علی (علیه السلام) در قیامت از موضوعات این مقاله است.

۳۸. سیری کوتاه در تاریخ اسلام

مجله‌ی حریم، شماره‌ی ۵۲.

آثار دست نویس و یا انتشار نیافته

در زیر به برخی از کتاب‌هایی از علامه که ما دسترسی به آنها نداشتیم و ممکن است که بعضی از آنها چاپ شده باشند، اشاره می‌نماییم:

۳۹. الامراض الاجتماعیه و علاجها (این کتاب اولین اثر مکتوب علامه می‌باشد که متأسفانه مفقود شده

است)؛

۴۰. عبدالله بن سباء و الاسطورة السبئیة، (جلد ۳)؛

۴۱. انواع الاختلاق و اصناف المختلقین؛

۴۲. الروایات الاسرائیلیة و روایات الزنادقة و الغلاة؛

۴۳. من سیره الرسول «صلی الله علیه و آله و سلم» و اهل بینه (علیهم السلام)

۴۴. تراجم الصحابة من رأى الرسول «صلی الله علیه و آله و سلم» و روی عنه (دست نویس)؛

۴۵. تراجم الصحابة من رأى الرسول «صلی الله علیه و آله و سلم» و لم یرو عنه (دست نویس)؛

۴۶. تراجم الصحابة من عد من الصحابه و لم یر الرسول «صلی الله علیه و آله و سلم» و لم یرو عنه؛

۴۷. بحوث و دراسات متفرقة فی المجالات العقائدیة و القرآنیة و الحدیثیة مع العلما (دست نویس)؛

۴۸. سیره‌ی پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم»؛

۴۹. کتاب‌هایی درباره‌ی عایشه؛

۵۰. خلفاء المدرستین؛

۵۱. احکام اسلام؛

۵۲. مصطلحات قرآنی؛

۵۳. تعلیم الاسلام؛

۵۴. منتخب الادعیة؛

۵۵. الآداب الاسلامیة (دست نویس)؛

۵۶. السیاسة فی الاسلام او الاحکام السلطانیة (دست نویس).

البته در کنار این تألیفات مرحوم علامه با همکاران خود در طی هشت تا ده سال، به تنظیم کتاب‌های درسی حوزه‌های علمیه پرداخته است و این کتاب‌ها به صورت درس به درس همراه با تمرین و سوال با روشی نوین، توسط مجمع علمی اسلامی به چاپ رسیده که تاکنون در این راه کتب زیر به چاپ رسیده است:

۱- کتاب تعلیم اللغة العربیة؛

۲- الامثلة و صرف میر؛

۳- کتاب التصریف؛

۴- کتاب الهدایة فی النحو؛

۵- کتاب قواعد الاملاء؛

۶- کتاب التهذیب البلاغہ؛

۷- کتاب المنطق و مناهج البحث العلمی؛

۸- کتاب التهذیب المغنی؛

۹- کتاب منتخب حلیة المتقین؛

۱۰- کتاب شرح ابن عقیل؛[□]

۱۱- عقیدتنا؛

۱۲- الدرایه؛

۱۳- نصاب الصبیان؛

۱۴- التجوید؛

۱۵- المنهج المقترح للسنوات الاربع الاولى، بما يعادل البكالوريوس (اللیسانس).

چاپ عربی:

مجمع علمی اسلامی، چاپ اول، ۱۴۱۱ق. مطابق با ۱۳۶۹ش. چاپ اتحاد، ۱۰۰۰ نسخه، ۳۱ صفحه.

این جزوه در واقع به تنظیم کتاب‌های درسی حوزه‌های علمیه می‌پردازد که در آن به شرایط قبولی،

مواد درسی حوزه، مدت زمان دروس، کتب درسی، دروس تخصصی و غیره پرداخته شده است. علامه با

□- کتاب ماه دین، فروردین و اردیبهشت، ۱۳۷۷، ص ۱۴.

جمعی از متخصصین علوم اسلامی این جزوه را تنظیم نموده‌اند. در این بین برخی از کتاب‌های مهم خود را نظیر معالم المدرستین، عقاید الاسلام، احادیث أم المؤمنین عایشه، نقش ائمه در احیای دین، القرآن الکریم و روایات المدرستین، عبدالله بن سبأ، و خمسون مائه صحابی مختلق را جزء دروسی که لازم است، در حوزه‌های علمیه تدریس شود، آورده است.

نتیجه

در پایان باید اقرار کنیم که علامه سید مرتضی عسکری، با این همه آثار گرانبها و ارزشمند که از خود به یادگار گذاشته، توانسته است اسلام ناب و خالص را به محققین و دانشمندان جهان اسلام معرفی کند، و در این راه سختی‌ها و رنج‌های فراوانی را متحمل شود، علامه در تألیفات فراوانی که به زبان‌های فارسی، عربی، انگلیسی، ترکی و به زبان‌های اردو و هندی دارد، با بررسی عمیق و دقیق روایات تاریخی با تکیه بر قرآن و سنت، بسیاری از حقایق تاریخ اسلام را از خلال کتاب‌های متعدد تاریخی روشن ساخته و برخی از تحریفات واقع شده در تاریخ را بیان نموده است. به طوری که آثار او نسبت به دیگر آثار مؤلفین، از ویژگی‌های خاصی برخوردار است و این ویژگی‌های منحصر به فرد فقط در تحقیقات ایشان پیدا می‌شود. زیرا حساسیت نسبت به رخدادهای مهم وقایع تاریخ اسلام و روش مطلوب جمع‌آوری، توانایی و خلاقیت، آگاهی از موضوعات و نشان دادن غلط‌های فاحش تاریخی که دانشمندان و علمای بزرگ مرتکب شده‌اند، از ویژگی‌های تحقیقات علامه می‌باشد.

لازم به ذکر است که روش کلی علامه: علاوه بر علمی و تحقیقی بودن و دارای بیان روشن و نثری روان و راحت و گوارا؛ این بوده که مصادر و مدارک شریعت اسلامی را که در کتب معتبر دو مکتب خلفاء و مکتب اهل بیت (علیهم السلام) آمده است، خصوصاً در چهار کتاب مهم خود: معالم المدرستین، عبدالله بن سبأ، خمسون و مائه صحابی مختلق و احادیث ام المؤمنین عایشه، به طور دقیق بررسی نموده و حقایق را از خلال کتاب‌های متعدد تاریخی از ساخته‌های افرادی مانند سیف بن عمر تفکیک و روشن می‌نماید.